

Ihmissyöjä kirjastossa

14.5.2013 Tekijä Jyväskylän yliopiston kirjasto

Vastikään edesmennyt Britannian pitkäaikainen pääministeri **Margaret Thatcher** kertoi vuonna 1987, ettei yhteiskuntaa ole olemassa: on vain yksilöitä, miehiä ja naisia, sekä perheitä. Taitava poliitikko ei kaihda yksinkertaistuksia: yhteiskuntaa ei voi syödä, ihmisiä voi. Lause "ihmissyöjä söi yhteiskunnan" ei ole mielekäs, mutta "ihmissyöjä söi perheen" lienee rikosoikeudellisesti kelvollinen. Vuodenvaihteen tienoilla törmäsin pikku-uutiseen kapinoivista intialaisista plantaasityöntekijöistä, jotka olivat ensin mukiloineet teenviljelijän ja tämän vaimon kuoliaiksi ja sitten syöneet orjuuttajansa.

Vaikka kirjastoa ei voi syödä, asiakkaat kyllä voi, yksi kerrallaan. Kirjojen ja lehtienkin syöminen on mahdollista: lainaustiskillä on toistuvasti todennettu, että viattomalta näyttävien pikku puudeliemien lempiharrastus on kurssikirjojen raatelu.

Onko kirjaston olemassaolon kyseenalaistaminen perusteltua?

"Mitä ei voi syödä, ei ole olemassa", on tietenkin muunnelma, eräänlainen thatcheristinen negatio, **René Descartesin** kuuluisasta virkkeestä "cogito ergo sum".

Jos Descartes epäili omaa olemassaoloaan, eikö yhtä perusteltua olisi kyseenalaistaa kirjaston olemassaolo? Jos kirjastoa historiallisena instituutiona ei olisi ollut olemassa, keksittäisiinkö se tänään uudelleen? Tällaisen ajatusleikin mielekkyyttä voi soveltaa muihinkin yhteiskunnallisiin toimijoihin ja käytäntöihin: tarvittaisiinko kirkkoja, kouluja tai parlamentteja, jos niitä ei tähän mennessä olisi syntynyt? "En tiedä minkä tähden emme olisi olemassa vaikkemme olisikaan olemassa minkään tähden", kirjoittaa **Samuli Paronen**.

Koska kirjasto on olemassa, sitä tarvitaan. Esimerkiksi kaikilla suomalaisilla yliopistoilla on kirjastot.

Kimmo Tuominen siirtyy Helsingin yliopiston kirjaston ylikirjastonhoitajaksi.

Ihmisten ja tiedon johtamista

Varsin pian Jyväskylän yliopiston kirjastossa aloitettuani ovelleeni osunut lukiolaispoika kysyi, että mitä kirjaston johtaja oikein johtaa. Valitettavasti en muista kuolematonta vastaustani. Luulen kuitenkin, että täällä viettämäni kolmen vuoden jälkeen puhuisin tästäkin aiheesta monisanaisemmin.

Tietoympäristömme on muuttunut entistä näkymättömämmäksi.

Yliopistokirjaston johtaminen on vastuullista puuhaa, sillä kirjasto palveluineen on tutkimuksen ja opiskelun kannalta keskeinen infrastruktuuri. Tässä infrastruktuurissa on komponentteja, joihin ihmissyöjän, lemmikkipuudelin ja ajan hammas pystyy. Viime aikoina tietoympäristömme on kuitenkin muuttunut entistä näkymättömämmäksi. Bittitieto on paperitietoa eteerisempää ja keveämpää.

Vaikka bitit eivät narsku hampaissa, Jyväskylän yliopiston kirjasto ostaa – tai pikemminkin vuokraa yliopiston käyttöön – verkkotietoa yli kahdeksallakymmenellä prosentilla hankintabudjettiinsa sisältyvistä rahoista. Bittikauppa kiihtyy edelleen lähivuosina e-kirjojen yleistyessä.

Ihmisten johtaminen on keskeistä kaikessa johtamistyössä. Viimeaikoina on alettu puhua myös tiedon tai tietämyksen johtamisesta, *knowledge managementista*. Yliopistokirjaston kannalta tiedon johtaminen on bitti- ja paperitiedosta koostuvan dokumenttikokonaisuuden ja tätä

kokonaisuutta jäsentävien tiedonhallintajärjestelmien ja -käytäntöjen kehittämistä yhteistyössä kirjaston asiakkaiden kanssa.

Ihmissyöjän mielestä oppineen ja oppimattoman aivot maistuvat samalta.

Niin ihmisten kuin tiedonkin johtamisessa on tähdellistä varmistaa kirjastolle osoitettujen talous-, tila- ja henkilöresurssien tarkoituksenmukainen käyttö siten, että tutkimuksen ja opiskelun hyödyt ovat mahdollisimman suuret. Aina näitä hyötyjä ei voida osoittaa kvartaalitalouden puitteissa: ihmissyöjän mielestä oppineen ja oppimattoman aivot maistuvat tismalleen samalta.

Thatcheristisen negaation yli näkevät ajattelijat kuitenkin tietävät, että huippuyliopistossa on aina myös kansainvälisesti vertaillen huippuluokkaa oleva kirjasto.

Aikani täällä Jyväskylässä alkaa olla täynnä. Kiitän kirjaston asiakkaita ja henkilökuntaa mielenkiintoisesta ja antoisista päivistä. Ylpeys yhteisestä kirjastosta huokui kirjaston satavuotisjuhlien yleisöstä. Älkää antako kirjaston ja yliopiston olemassaoloa kannattelevan yhteishengen kadota.

Kimmo Tuominen, johtaja (31.5.2013 asti)